

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

II. Ignoratio domesticarum rerum ac personarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

tam imitandam proponere qui in omni virtutum genere, instituti que ac primæui spiritus amore, omni ætate floruerunt.

Magis etiam si in dies singulos, aut sanè alternos, seponat horam vnam, aut sanè mediam: qua & singulorum subditorum sibi officia, conditiones, mores, propensiones, virtutes, vitia, animique morbos & curationes, & impositi sibi muneris partes omnes, seriò secum tacitus perscrutetur: quid nimirum res, quid concreditæ sibi personæ deponant. quibus tueri augerique res domestica; quibus foueri prouocari que primæuus Religionis spiritus; quibus pro instituti ratione promoueri proximorum salus possit. quorum omnium sedula ac non perfunctoria cogitatio, magnum Superiori lumem præbebit, ac in commissi sibi muneris cognitionem inducet.

CAPVT II.

*Ignoratio domesticarum rerum,
ac personarum.*

Hinc ingentes agendarum rerum imprudentiæ nascuntur, & graues in gubernatione errores, quos nullo remedio corrigas, damna que non in vnam al-

te-

terámue personam, sed in corpus vniuersum decurrentia; cum aut committuntur munia, quibus non possunt, aut res deliguntur noxiæ.

Neque quisquam prudenter præesse potest, aut præcauere nocitura, aut profutura deligere, cui non domestica omnia personæque perspectæ fuerint: errores enim ex hac ignoratione necessum sequi grauiissimos, cum prioribus dissentanea sæpe imperentur, aut sanè minùs commoda, aut mutuo pugnantia.

Ille securè procedit, nec facilè poenitenda committit, quem nihil domesticarum rerum fugit, & non magno negotio deuitat mala, & prouidet nocituris, ac præoccupat etiam antequam veniant, quem nullæ domesticæ res latent; aut certè remedia illi prompta & ad manum sunt, qui & suorum in hanc aut illam partem propensas voluntates, vires, eruditionem, ingenia, mores, domesticaque res omnes perspectas habet. Neque enim ille de facili committet aut non cõmittenda, aut quibus non tutò potuit: scit res personis, personas rebus metiri. contrà qui hæc ignorauerit, in ingentia sæpe discrimina suos conijciet, nomenque bonum corporis totius: vt qui ad indignationes,

æmulationes, potum, arrogantiam, carnem propenso ea imponet, quæ quasi apprehensa manu trahunt ad illa, ad quæ natura non modò ducebat, sed reluctantes etiã potenti trahebat impulsu, quasi si quis præcipitio proximum, & tantùm non prolabentem protrudat. Bene de hac re Pro-

*De vita
contëp.
lib. 2.
cap. 2.*

sper: *Præpositi speculatores sunt, quia speculantur actus hominum, & qualiter quisque vivat diligenter explorant: quos bonos probaverint, honorando confirmant; quos deprehenderint vitiosos, arguentes.* & Chrysofomus:

De sacerdotio

Multa pastori opus est diligentia: sexcentis etiam, ut ita dicam, oculis, ut rectè undique humani animi habitum circumspicere possit.

Certè vel minima etiam ignorasse gravium in gubernatione errorum causa est. ille prudenter præesse potest, quem nullæ domesticæ res latent. magnæ illæ aut parvæ sint, plurimum ad prudentem gubernationem conferunt: cùm minimæ etiam aliæ atque aliæ intercurrentes circumstantiæ, alia atque alia consilia deposcant; maximæque sæpe res, & à quibus plurimorum salus felicesque infelicesque exitus, à minimorū cognitione pendeant. Nihil ergo illum fugiat cui commissa aliorum gubernatio, si sapienter præesse velit. nec aliorum tantùm industriæ verbisque,

109

solisq̄ue auribus suis fidat, oculos admo-
ueat certissimos rerum testes, ac propè fal-
liscios. vnde fiet vt domesticos omnes
serios sedulosq̄ue concreditorum sibi offi-
ciorum administratores cōsequatur, cūm
scient sua omnia perspecta Superiori esse,
nec falli illius aut circumueniri diligentia
posse. Quæ res incredibile est quàm leui
negotio omnes in officio contineat. cūm
ita natura comparatum sit, vt nisi filialem
aliquem metum amorī in gubernādo ad-
moueris, non magna de felici prudentiq̄;
gubernatione sperare possis. amari in im-
perio magnum est. Sed ferè indulgentia
amorem comitatur. iunge filialem timo-
rem, & prudētis imperij leges expleueris.
ac licet sua sit amorī veneratio, nisi altera
à timore veneratio accedat, non postre-
ma obsequendi promptitudo labascet,
plurimumq̄; de imperij felicitate decedet.

Personarum etiam ignoratio in imma-
nia præcipitia Superiorem adiget. quid e-
nim tutò ignoto committet? aut quam
rem prudenter illi credet, cuius vitam,
mores, animorum propensiones ignorat?
non ad singula propè imperia trepidabit
suorum ignarus, deq̄ue incerto dubioq̄ue
perpetuò euentu sollicitus? cui deinde fi-
det, cūm ignoto fidere stolidum sit, & ipse

suorum ignoratione laboret? solus exequi omnia non potest; ignotis sua Religionis que sapienter credere non potest, externis domestica committere non expedit: quò se vertet inter hæc constitutus Superior? nisi vt anxiam semper mentem trahat, aut fortuitis omnia euentibus committat. in vtroque miser. nam aut semper timere, aut omnia fortuitis permittere miserimum & infelicissimum vitæ genus est, quod infortunato plurimum exitu clauditur.

Remedia.

Vigilans Superiorum cura, & in omnem partem intentio, vt omnino nihil illum fugiat. Consequetur hoc magna & intenta suorum obseruatione, diligenti examine redditionis conscientia; aliorum etiam, maximè qui iudicio & solertia valent, auditione, sententiarumque inuestigatione. iudiciorum enim variorum disquisitio in magnam inducet Superiorem suorum cognitionem.

Conandum deinde, vt ea ferè per se Superior peragat, quæ magnam adferre notitiam solent; qualia sunt

Litterarum omnium, siue illæ mittantur, siue ad suos dentur, accurata lectio.

Omnium

Omniū qui ad portam euocant, cognitio, ne externorū quīsq̄, quantum frequentia, & loci ratio permittit, Superiore inscio, quēquam conueniat.

Ne ad vllius externi ades, non conscio antē Superiore, quīsq̄, accedat.

Ne extra consueta tempora ad templū euocentur inconsulto Superiore.

Credi non potest quā ingenti rerū harū cognitio Superiori, in omnē benē gubernandæ familiæ rationem excubanti, præsidio sit. Non magna quis hæc arbitrabitur; sed ea tamen sunt, à quibus omnis prudens gubernatio depēdet, quibusque neglectis, propè impossibile est, prudentem gubernationem posse subsistere, quibusque stantibus, facilis omnis gubernatio est.

Idem reperies in omni republ. regno, militia; quorū salus in rerū personarūq̄; accurata cognitione vniuersa vertitur. quæ res semper coëgit summos Reges, & prudentia, & rerū gestarū gloria claros, ad largissimas etiā pecuniarū profusiones in hostiū consiliis dignoscendis. At verò non minùs necessariam esse domesticorū subditorūque cognitionem, quā externorū consiliorū, nemo non videt; cū ab horū
igno-

ignoratione, aut perspecta scientia, plus etiam reipubl. bonum, quàm ab hostili dependeat. Vt enim semper periculosa domestica mala, quàm externa sunt; domesticum ferrum & venena, quàm hostilia: ita cognitio illorum magis etiam necessaria est, minoreque damno inimica, quàm domestica consilia ignorantur.

Curabit deinde Superior, vt omnium sibi subditorum officialium, muniumque singulorum, accuratam cognitionem habeat. Obeat ipse sæpe domum, ac infirmorum etiam non rarò collustret operas, locaque muneribus illorum accommodata: temporarias etiam domus suæ rationes penitus perspectas habeat, vt nihil illum earum fugiat, dati que accepti que rationes omnes ipse dispiciat ac memoriæ imprimat, vt & iudicium de iis ferre, & prospicere tempori possit.

Nemo facilè credat, quantum intentus sic in omnem partem Superioris oculus & domesticos in officio contineat, & damna præcaueat, & profuturis prospiciat, ac Superiorem quasi iuris sui faciat, ac extra quandam suorum tutelam ponat.